

Eko informácie

Vyradovaniu elektrárne V1 predchádza
etapa ukončovania jej prevádzky

OBSAH

JAVYS

Vyrad'ovaniu elektrárne V1 predchádza etapa ukončovania jej prevádzky

Rozhovor s Ing. Ladislavom Lörincom, podpredsedom predstavenstva spoločnosti a vrchným riaditeľom divízie stratégie riadenia projektov a technickej podpory

Vplyv prevádzok JAVYS na životné prostredie**Po aktívnych skúškach technológií****Prevádzka jadrových zariadení JAVYS****Krátke správy z JAVYS-u**

REGIÓNŮ

Tip na cyklovýlet – Občasná vyvieračka pod Bacharkou**Zaujímavosti z regiónu Jaslovských Bohuníc****Zaujímavosti z močovského regiónu**

RELAX

**Naša záhrada
Rady babky korenárky****Slnko je náš priateľ****Tipy a rady****Tipy na zaváranie****Krížovka**

4

4

8

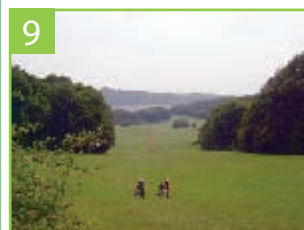

7

7

8

9

9

10

10

12

12

14

15

15

15

16

16

JAVYS Žurnál – vydáva Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť, a.s. Registračné číslo: RP 264/2007.

Adresa: Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť, a.s., 919 31 Jaslovské Bohunice

Telefón: 033/531 31 03 | Fax: 033/559 15 35 | E-mail: moncekova.maria@javys.sk

Realizácia: JAVYS a Progress Promotion Bratislava, spol. s r.o.

Pár riadkov na úvod

50
rokov
jadrových
elektrární
na Slovensku

Vážení čitatelia,

energia je jedným z hlavných predpokladov rozvoja ľudskej spoločnosti. Dostupné energetické zdroje boli vždy nevyhnutnou podmienkou pri spĺňaní základných potrieb ľudstva, predĺžení priemernej dĺžky života a zvýšení životnej úrovne. S rozvojom ľudskej spoločnosti sa menila aj štruktúra energetických zdrojov odlivej sily cez drevo, uhlie, ropu, zemný plyn a v posledných desaťročiach využívanie jadrovej energie.

Jej nástup v päťdesiatych rokoch minulého storočia bol razantný. Rozvíjajúci sa priemysel siahol po energetickom zdroji, ktorý využíva energiu uvoľnenú pri jadrových premenách. Aj Československo sa zaradilo medzi tie krajiny sveta, ktoré začali realizovať program rozvoja jadrovej energetiky v širokom meradle od výskumu, cez jadrové strojárstvo a výstavbu jadrových elektrární. Vytvorenie prvého podniku Jadrová elektrárň Jaslovské Bohunice sa viaže k 1. máju 1957. O rok neskôr začala vyrastať v bohunickom chotári stavba, ktorá v priebehu necelých troch desiatok rokov mala ešte dve pokračovatelky. Tri jadrové elektrárne navždy prisúdili tejto lokalite prívlastok prvá jadrová na Slovensku. Ďalšie dve stavby uzreli svetlo sveta v Mochovciach.

Pochopiteľne, vznik nového je vždy spojený s ťažkosťami, prekážkami, problémami. No dôležité je prísť do cieľa. Uvedenie do prevádzky siedmich jadrových blokov a ďalších jadrových zariadení je výsledkom práce, schopnosti a odbornosti niekoľko stoviek ľudí. Takmer poltisícka pamätníkov i súčasníkov si zaspomínala v podvečerných hodinách 10. mája v piešťanskom Dome umenia na prvé, ale i celoživotné dotyky s jadrom. Naša vďaka patrí všetkým tým, čo pred desiatkami rokov pochopili, že jadrovej energetike patrí budúcnosť.

História je predovšetkým svedectvom času. Jadrové polstoročie má v priemyselnej histórii Slovenska čestné miesto. Je charakteristické nielen zvládnutím výstavby a bezpečným prevádzkovaním jadrových zariadení, ale aj ich vyradovaním a zaobchádzaním s rádioaktívnymi odpadmi.

Toto desaťročie otvára pred jadrovými energetikmi nové možnosti. Slovenská vláda uvažuje s využívaním jadrovej energetiky pri narastajúcom trende spotreby energie. Jej prednosťou je, že pomôže zachovať zdravé životné podmienky na našej planéte. A máme aj odborníkov, ktorí svojím profesionálnym prístupom sa pričinia o jej rozvoj.

Mária Mončeková, šéfredaktorka

Poslaním spoločnosti JAVYS je bezpečne, spoľahlivo a efektívne prevádzkovať a vyradovať jadrové zariadenia, nakladať s rádioaktívnymi odpadmi a vyhoreným jadrovým palivom, s minimálnym vplyvom na životné prostredie.

Vyradovaniu elektrárne V1 predchádza etapa ukončovania jej prevádzky

Jednou z úloh Jadrovej a vyradovacej spoločnosti, a.s. je zabezpečovať vyradovanie jadrovoenergetických zariadení. Táto problematika nie je pre spoločnosť veľkou neznámou, pretože nemálo skúseností získala pri realizovaných vyradovacích prácach v prvej jadrovej elektrárni A1. Nemenej náročné, technicky i finančne, bude vyradovanie jadrovej elektrárne V1, ktorej prvý blok je už polroka odstavený a druhý blok má pred sebou ešte osemnásť mesiacov prevádzky. Naplní sa tak do bodky politické rozhodnutie vlády Slovenskej republiky o odstavení tejto elektrárne. Samotnému vyradovaniu JE V1 predchádza etapa ukončovania prevádzky. Aké aktivity vykonáva v tejto oblasti Jadrová a vyradovacia spoločnosť (JAVYS) nám ozrejmil Ing. Ladislav Lörinc, podpredseda predstavenstva spoločnosti a vrchný riaditeľ divízie stratégie riadenia projektov a technickej podpory.

Vizitka

Ing. Ladislav Lörinc

Narodený:

3. júna 1952 v Leviciach

Vzdelanie:

Slovenská vysoká škola technická Bratislava, odbor jadrová energetika

Pracovné pozície:

asistent operátora reaktora pre spúšťanie jadrovej elektrárne V1, vedúci reaktorového bloku V1, zmenový inžinier V1, vedúci odboru prípravy prevádzkového personálu pre JE Mochovce (EMO), námestník riaditeľa EMO pre prevádzku, predseda predstavenstva a generálny riaditeľ EMO, a. s., vrchný riaditeľ pre výrobu a údržbu Slovenských elektrární, a. s.

Súčasne s prevádzkovaním 2. bloku jadrovej elektrárne V1 spoločnosť realizuje ukončovanie jej prevádzky. Aký má priebeh tento proces?

Pred odstavením 1. bloku boli realizované prípravné práce hlavne v oblasti dokumentácie a vypracovania analýz. Nový prevádzkový režim – prevádzka s jedným odstaveným blokom si vyžiadala vyhotovenie novej dokumentácie a jej predloženie na schválenie odbornému dozoru ÚJD SR. Taktiež bola spracovaná Koncepcia ukončovania prevádzky JE V1, v ktorej sú podrobne rozpracované opatrenia na zabezpečenie bezpečnosti a prevádzky, na nakladanie s vyhoreným jadrovým palivom, na zaistenie odstavených zariadení, ako aj stav technologického zariadenia a systémov.

Od začiatku tohto roka sa na zariadeniach 1. bloku realizuje ďalšia etapa ukončovania prevádzky JE V1. V tejto etape sa musí dochladiť vyhorené jadrové palivo z 1. bloku, čo znamená, že v prevádzke zostanú všetky potrebné systémy, zaistiť bezpečnostnú podporu prevádzky 2. bloku, spracovať všetky tzv. historické rádioaktívne odpady, ktoré vznikli počas prevádzky elektrárne a odpady, ktoré vzniknú pri jej ukončovaní. Proces ukončovania je spoločný pre oba bloky. Postup a programy použité pri prvom bloku budú aplikované aj pri odstavení druhého bloku.

Európska únia poskytla na ukončenie prevádzky JE V1 finančnú podporu. Na aké projekty sú tieto prostriedky viazané a akým spôsobom sa čerpajú?

Prípravné činnosti na ukončovanie prevádzky a vyradovanie JE V1 sú zabezpečované aj projektmi financovanými z Medzinárodného fondu na podporu odstavenia JE V1 Bohunice (fond BIDSF). Fond BIDSF bol zriadený na základe rámcovej dohody medzi Slovenskou republikou a Európskou bankou pre obnovu a rozvoj v roku 2001.

Spoločnosť JAVYS vlastní a prevádzkuje JE V1 od apríla 2006 a stala sa pokračovateľkou v uplatňovaní práv a plnení záväzkov vyplývajúcich z implementácie projektov súvisiacich s odstavením a vyradovaním JE V1.

Odôvodnenie existujúcich projektov a definovanie nových projektov potrebných na zabezpečenie ukončenia prevádzky a vyradovania JE V1 vychádza z dokumentov Koncepcia ukončovania prevádzky JE V1 a Koncepcný plán vyradovania JE V1 z prevádzky.

JAVYS

Projekt prípravy ukončovania prevádzky a vyradovania JE V1 je rozdelený na 4 základné skupiny. Projekty A sú zamerané na modifikáciu systémov JE V1 pre potreby ukončovania prevádzky. Projekty B sa týkajú dokumentácie vyradovania JE V1 pre účely získania povolenia na etapu vyradovania. Projekty C sa zaoberajú nakladaním s rádioaktívnymi odpadmi z vyradovania JE V1 a projekty D sa budú vzťahovať na samotnú likvidáciu zariadení a objektov.

Finančné prostriedky z fondu na jednotlivé projekty sa čerpajú na základe uzatvárania grantových dohôd medzi JAVYS-om a Európskou bankou pre obnovu a rozvoj. Do konca roku 2006 bolo uzatvorených 11 grantových dohôd. Doteraz boli naďefinované projekty v hodnote 210,2 miliónov eur, z toho je z fondu na ich financovanie naplánovaných 150,3 miliónov eur. Do februára 2007 sa z BIDSF vyčerpalo 15,4 miliónov eur.

V Správe o hodnotení vplyvov vyradovania JE V1 na životné prostredie sú uvedené štyri varianty jej vyradovania. V čom sa odlišujú?

Bezprostredné vyradovanie JE V1 ponúka variant 1, podľa ktorého by sa realizovala plynulá demontáž zariadení a demolácia budov až na dno stavebnej jamy v rozmedzí rokov 2012 až 2025, s celkovými nákladmi 17,6 mld. Sk a zaťažením lokality rádioaktivitou 13,7 roka. Odložené vyradovanie s uzavretím s dozorom na dobu 30 rokov rieši variant 2, podľa ktorého by sa kontaminované alebo aktivované zariadenia bezpečne uzavreli a monitorovali počas určeného času a následne by sa demontovali. Tento variant uvažuje s časovým horizontom rokov 2012 až 2063, s celkovými nákladmi 15,8 mld. Sk a zaťažením lokality rádioaktivitou 51 rokov. Odložené vyradovanie JE V1 s ochranným uložením reaktora na dobu 30 rokov rieši variant 3. Podľa neho v ochrannom uložení reaktora zostanú dve nezávislé budovy šácht reaktorov a niektoré obslužné stavebné objekty, ktoré sa nakoniec demontujú.

Celkové náklady sú vypočítané na 15,4 mld. Sk, realizácia na obdobie rokov 2012 až 2063 a zaťaženie rádioaktivitou na 51 rokov. Nulový variant predstavuje stav a dôsledky, ktoré by nastali, ak by sa neuskutočnilo vyradovanie elektrárne.

Spracovatelia správy odporúčajú ako najvhodnejší variant 1 a predkladajú niekoľko výhod. V prvom rade tento variant zohľadňuje predpokladaný vývoj v lokalite z hľadiska vytvárania podmienok pre vyradovanie ďalších jadrových zariadení. Časový harmonogram pre činnosti vyradovania je rozložený rovnomerne z hľadiska využitia kvalifikovaných pracovných síl. Nemenej podstatný je fakt, že zložitosť úloh sa postupne zvyšuje a pracovníci získajú skúsenosti na vyradovanie radiačne najzložitejších častí elektrárne. Realizáciou tohto variantu sa vytvoria podmienky na plynulý prechod na vyradovanie JE V2.

Ministerstvo životného prostredia SR v marci vydalo záverečné stanovisko, v ktorom na realizáciu navrhovanej činnosti odporúča prvý variant, čiže bezprostredné vyradovanie JE V1.

Ďakujem za rozhovor.

- mm -

JAVYS ekoinfo

Vplyv prevádzok Jadrovej a vyraďovacej spoločnosti, a.s. na životné prostredie **január – máj 2007**

Atmosféra

01 – 05/2007	Aktivita rádionuklidov v plyných výpustoch								
	JE V1			VYZ A1			MSVP		
	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu
Vzácne plyny (TBq)	1,480	2 000	0,074 %	**	*	*	**	*	*
Aerosóly (MBq)	4,698	80 000	0,006 %	1,002	940	0,107 %	0,329	300	0,109 %
Jód (MBq)	2,570	65 000	0,004 %	**	*	*	**	*	*

* limit nie je stanovený ** hodnoty sa nemerajú

Hydrosféra

Váh a Dudváh – limit podľa rozhodnutia č. KÚŽP-1/2006/00273/Fr vydaného KÚŽP Trnava

	Prevádzka	Jednotka	Ročný limit množstva vypúšťaných odpadových vôd	Vypustené množstvo odpadových vôd	% plnenia z ročného limitu	Množstvo odobranej vody z vodnej nádrže Slňava
Váh	JAVYS (VYZ, JE V1)	m ³ .mesiac ⁻¹	8 924 688	1 898 812	21,27	6 605 267
Dudváh	JAVYS (JE A1, JE V1)	m ³ .mesiac ⁻¹	315 360	127 872	40,54	-

* limit nie je stanovený ** hodnoty sa nemerajú

01 – 05/2007	Aktivita rádionuklidov v odpadových vodách recipientu Váh					
	JE V1			VYZ		
	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu
Korózne a štiepne produkty (MBq)	8,239	13 000	0,063 %	36,64	12 000	0,305 %
Trícium (GBq)	2 229,9	20 000	11,150 %	101,3	10 000	1,010 %

Viac informácií nájdete na webovej stránke www.javys.sk.

Po aktívnych skúškach technológií

Hovoríme s Ing. Vladimírom Remiášom, vedúcim oddelenia FS KRAO v Mochovciach.

Od 22. februára do 27. apríla sa uskutočnilo aktívne komplexné vyskúšanie technológií jadrového zariadenia. Finálne spracovanie kvapalných rádioaktívnych odpadov (FS KRAO) v Mochovciach. Aký je výsledok skúšok?

V uvedenom čase boli odskúšané všetky technológie FS KRAO s reálnymi aktívnymi médiami, ktoré vznikajú pri prevádzke dvoch blokov Jadrovej elektrárne v Mochovciach. Výsledkom aktívneho komplexného vyskúšania sú 3 vláknotbetónové kontajnery (VBK) naplnené sudmi s bitúmenovým produktom a zaliate aktívnou cementovou zálievkou. Jeden kontajner obsahuje 7 sudov s objemom po 200 litrov. Celkovo bolo vyprodukovaných až 30 takýchto sudov s bitúmenovým produktom z dôvodu realizácie väčšieho rozsahu skúšok technológií, resp. opakovania skúšok.

Aké kroky nasledujú po aktívnom vyskúšaní technológií tohto zariadenia?

V najbližšom období nás čaká spolu s investorom a generálnym dodávateľom ešte dôležitejšia úloha, a to preukázať Úradu jadrového dozoru (ÚJD) SR úspešnosť aktívneho vyskúšania FS KRAO Mochovce. Z jednotlivých skúšok technológií zariadenia boli vypracované predbežné protokoly, v ktorých je zhodnotený priebeh skúšok. Tieto protokoly budú ešte doplnené o výsledky predpísaných mechanických a fyzikálno-chemických analýz a skúšok výsledných produktov, ktoré budú známe v prvej dekáde júna.

Popritom sa vykonávajú čistiace a dekontaminačné práce, kontrolujú sa jednotlivé zariadenia a prístroje, odstraňujú sa závady a nedorobky zistené počas aktívneho vyskúšania a overuje sa dokumentácia skutočného vyhotovenia. Spolu s vyhodnotením aktívneho komplexného vyskúšania budeme žiadať ÚJD SR o dočasné užívanie stavby a povolenie na skúšobnú prevádzku jadrového zariadenia FS KRAO Mochovce. Poslednou dôležitou činnosťou je dokončenie preberania technologickej časti, podpísanie čiastkových preberacích protokolov ako aj sumárneho protokolu, ktorým prevezmeme od investora – Slovenských elektrární, a.s. celé zariadenie FS KRAO Mochovce.

Ďakujem za rozhovor.

Tatiana Éhnová

Finálne spracovanie kvapalných rádioaktívnych odpadov je vybudované v areáli mochovskej jadrovej elektrárne. Foto: Rastislav Prítrský

Prevádzka jadrových zariadení JAVYS

Jadrová elektrárň V1

Apríl 2007

Takmer počas celého mesiaca bol 2. blok prevádzkovaný na zníženom výkone 97 % a poskytoval podpornú službu – primárnu reguláciu výkonu na oboch turbogenerátoroch. Jeden neplánovaný výpadok bol zaznamenaný 10. apríla, keď na 18 hodín bol odstavený turbogenerátor TG 21 na opravu netesnosti na ľavom kolene potrubia 7. odberu do separátora – prehrievača pary. Zopakovala sa rovnaká porucha ako vo februári tohto roka, keď bol TG21 odstavený pre túto istú príčinu. Rozdiel bol len v tom, že vo februári bola netesnosť na pravom kolene potrubia 7. odberu do separátora – prehrievača pary TG21.

Máj 2007

V máji boli oba turbogenerátory 2. bloku striedavo, počas 15-hodinového trvania plánovaných skúšok ochrán a blokad bloku, odstavené. Po zrealizovaní skúšok zostal ešte turbogenerátor TG22 približne 6 hodín odstavený v dispečerskej zálohe. Neplánované výpadky výroby sa nevyskytli. Blok poskytoval podporné služby – primárnu a terciárnu reguláciu výkonu a 13. mája bol vynútené znížený výkon 2. bloku až na hodnotu 65 % v súvislosti s nábehom mochovského jadrového bloku a neumiestnenia výkonu na trhu s elektrinou.

Výroba elektriny v JE V1

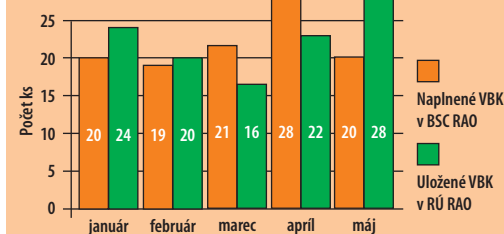
1. blok Odstavený v roku 2006

2. blok

Od začiatku roka 1 515 453 MWh

Od začiatku prevádzky 77 305 444 MWh

Naplnené a uložené vláknotbetónové kontajnery

Počet uložených VBK v Republikovom úložisku RAO

1 368

Pri reaktore elektrárne V1

Súčasťou programu pracovného stretnutia Rady správcov a Dozornej rady Národného jadrového fondu, ktoré sa uskutočnilo 1. júna v Jadrovej a vyradovacej spoločnosti v Jaslovských Bohuniciach, bola prehliadka jadrovej elektrárne V1. Členovia dozornej rady fondu si v sprievode Ing. Petra Pecka, riaditeľa správy majetku V1 prezreli strojovňu, blokovú dozornú a reaktorovú sálu tejto elektrárne. Po čase do týchto priestorov zavítal aj predseda Rady správcov NJF Ing. Štefan Schmidt, ktorý v elektrárni V1 vykonával zmenového inžiniera a neskôr z riaditeľského postu manažoval elektrárňu V1 a V2.

Foto: Rastislav Prítrský

Nový technický projekt

Počas májového týždenného pobytu na Slovensku navštívili experti Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) Republikové úložisko rádioaktívnych odpadov (RAO) v Mochovciach a tiež Bohunické spracovateľské centrum RAO a vonkajšie objekty elektrárne A1 v Jaslovských Bohuniciach. Návšteva sa uskutočnila v rámci nového národného projektu technickej spolupráce medzi Slovenskom a MAAE pod názvom Nakladanie s historickými rádioaktívnymi odpadmi z vyradovania jadrovej elektrárne A1. Za slovenskú stranu sa na ňom zúčastňuje Výskumný ústav jadrových elektrární v Trnave a Jadrová a vyradovacia spoločnosť. Tento projekt odsúhlasila MAAE na roky 2007 – 2008 a bude slúžiť ako technická a expertná podpora činností v tejto oblasti v Slovenskej republike.

- té -

Starostovia a primátori v krajine tisícich jazier

Stalo sa už tradíciou, že Združenie miest a obcí (ZMO) regiónu Jaslovské Bohunice organizuje poznávaciu cestu pre primátorov a starostov do európskych krajín, kde sú jadrové zariadenia. Tento rok navštívilo 26 predstaviteľov regiónu krajinu tisícich jazier a pozitívneho postoja verejnosti k jadrovej energetike – Fínsko. Mesto Loviisa, tamojšia jadrová elektrárňa a hlbinné úložisko rádioaktívnych odpadov boli hlavnými zastávkami na ceste slovenských zástupcov samosprávy za poznaním. Odbornú časť zabezpečila JAVYS.

Počas prijatia na radnici v Loviise, v mestečku so 7 500 obyvateľmi, informoval jeho primátor Olavi Kaleva svojich slovenských kolegov o fungovaní samosprávy, daňovom systéme a financovaní činnosti. Pozornosť venoval horúcej téme – zlučovaniu sídiel, ktorého účelom je znížiť počet existujúcich 430 na asi 160 sídiel. Minimálna veľkosť sídla bola stanovená zákonom na 20 000 obyvateľov. Cieľom zlúčenia je zefektívniť výkon činností pre občanov. Taktiež poukázal na sociálno-ekonomický význam jadrovej elektrárne Loviisa. Pre Loviisu tvoria zdroje viac ako 30 % rozpočtu, a to z dane z priemyselnej činnosti a v prípade Loviise do miesta bydliska aj 19,2 % z príjmu zamestnancov. To je jeden z rozdielov oproti systému u nás, keď dane z príjmu sa sústreďujú v centre.

Fundované otázky slovenských primátorov a starostov zmenili prezentáciu na odbornú výmenu skúseností, čo ocenil aj primátor Olavi Kaleva. Nemenej zaujímavý bol aj fakt, že fínskych primátorov vyberá zastupiteľstvo ako výkonných manažérov, nie sú to teda volení zástupcovia.

Primátori a starostovia z jaslovskobohunického regiónu pred Jadrovou elektrárnou v Loviise

Počas prehliadky jadrovej elektrárne zapôsobil na slovenských návštevníkov najmä prostredie – príroda a ostrov, na ktorom je elektrárňa postavená. JE Loviisa prevádzkuje 2 bloky VVER 440. Viditeľný rozdiel oproti elektrárnám v Jaslovských Bohuniciach je kontajntment a chýbajúce chladiace veže. Na chladenie kondenzátorov používajú morskú vodu. S hlbokým zážitkom odchádzali naši starostovia z úložiska na nízko a stredne rádioaktívne odpady v hĺbke 110 metrov, ktoré je vybudované v stabilnej mase fínskeho granitu.

V Helsinkách na radnici sa oboznámili členovia ZMO so systémom fungovania samosprávy, situáciou v starostlivosti o občanov a budovanými a výhľadovými projektmi mesta a aglomerácie fínskeho hlavného mesta. Otvorenosť hostiteľov a pekná príroda umocnili pozitívne dojmy účastníkov tejto poznávacej cesty.

Ing. Dobroslav Dobák

TIP NA CYKLOVÝLET

...„kde to tam máte tú vzácnu vyvieracku?“ opýtal som sa priateľa, keď som ho po dlhšom čase stretol. „Ale však to je hneď nad Výtekom,“ odpovedal mi. Nakoniec sme tam išli spolu. Pred rokmi tu kdesi býval a cestu k nej poznal. Čas však tak všetko zmenil, že nakoniec aj on musel rozmýšľať, kde sa nachádza. Nakoniec sme ju našli. Odvtedy som tam bol viackrát a ukázal som ju svojim priateľom.

Škoda, že k vyvieracke nie je vyznačená odbočka zo značenej turistickej trasy. Aj keď domáci k nej cestu poznajú, iným by to určite pomohlo.

Občasná vyvieracka pod Bacharkou

Prí vchode do lesa pred vyvierackou

Jarné mesiace sú obdobím, kedy cykloturista už nevydrží dlho „oddychovať“ a začne vyrážať do okolia. Možno objaví dosiaľ nepoznané, možno navštívi už známe lokality, kde sa cíti príjemne. V bližšom či širšom okolí Jaslovských Bohuníc je dostatok takýchto miest.

Jedným z nich je Občasná vyvieracka pod Bacharkou v Malých Karpatoch.

Nachádza sa v Dobrovodskom krase, pod južnými svahmi vrchu Klenová. Roku 1982 bola vyhlásená za chránenú prírodnú pamiatku na ploche 3,47 ha. Je súčasťou vápencovodolomitského masívu Vrátna a je to ojedinele zachovaný jav v tejto oblasti. Už jej nezvyčajný názov dáva tušiť, že ide o čosi výnimočné. Pre jedného je to obyčajná jama pod stromom s trochou vody, pre druhého je to zázrak prírody, ktorý sa nepravidelne opakuje. Aj preto ju ľudia výstižne pomenovali Občasnou vyvierackou. „Produkuje vodu“ s výdatnosťou 20 – 120 litrov/s, čo zrejme záleží na množstve spadnutých zrážok. Bol som tam viackrát, ale videl som to len raz. Vo vyhlbenine pod stromom zrazu začne prameň ožívať, zvyšuje sa jeho hladina, až sa zmení na malý potôčik, ktorý časom zmohutnie, aby sa stratil kdesi na lúke. Vzápätí však prameň slabne, pomaly sa stráca, až napokon úplne zanikne, aby sa o nejaký čas opäť objavil. Večný kolobeh znovuzrodenia a zániku. Teda, keď prideme k vyvieracke, budme trpezliví a čakajme. Uvidíme prírodný jav nie každodenný. A na záver jedna rada. Zo skúsenosti viem, že aby vyvieracka „fungovala“, musí byť na jej dne trochu vody. Na jar, po topení snehov, to zrejme nie je problém, ale po suchej zime a cez leto, keď jej dno je bez vody, je zbytočné čakať, pretože je momentálne vyschnutá. Svoju činnosť obnoví po výdatných dažďoch.

Trasa k Občasnej vyvieracke

Z Jaslovských Bohuníc sa vyberieme cez Káľovce do Dechtíc, kde odbočíme vľavo na Dobrú Vodu. V obci vyhladáme zelenú turistickú značku, po ktorej ideme spočiatku stúpajúc asi 3 km. Prideme do doliny, kde pred mostíkom cez potok odbočíme vľavo na poľnú cestu. Najskôr obídeme po ľavej strane torzo poľnohospodárskych objektov, potom prideme na lúku, ktorou vedie chodník, resp. dva chodníky vytvorené kolesami áut. Neďaleko v lese, po pravej strane chodníka, je totiž kamenným múrikom obostavaná pahreba, kde chodia ľudia na „opekačky“. Vedľa tohto miesta je aj prameň vody. My však pokračujeme chodníkom ďalej, ktorý sa v hornej časti lúky mierne stáča vľavo a úzkym priesekom vchádza do lesa.

Až tu v lese je tabuľa oznamujúca, že Občasná vyvieracka je prírodnou pamiatkou.

Pri vyvieracke, na kmeni stromu, si môžeme posediť či oddychovať a pritom zvedavo sledovať, či tento „zázrak prírody zafunguje“.

Z Jaslovských Bohuníc je táto lokalita vzdialená asi 21 km.

Vyschnutý prameň vyvieracky

Príďte sa zabaviť do Jaslovských Bohuníc

Obec Jaslovské Bohunice vybudovala amfiteáter, umelý rybník a Amfik bar, aby slúžili na organizovanie kultúrnych, hudobných a spoločenských akcií, ale aj výstav. Vedenie obce chce do týchto priestorov prilákať predovšetkým mládež. Amfik bar už prilákal Vrbovských víťazov, kapelu The Old School Band a karikaturistov z Bratislavy, a naposledy zaujímavé duo Mateja Ptaszeka a Ľuboša Beňa. V piatok 27. apríla zavítal do Amfik baru na koncert a vernisáž aj predseda TTSK Tibor Mikuš a starostka Maduníc Alena Jelušová.

V piatok 18. mája potešili prítomných Matej Ptazsek pochádzajúci z Ostravy, ale žijúci v Prahe a Ľuboš Beňo, pochádzajúci zo Skalice, žijúci v Prahe a v Skalici. Duo spieva a hrá väčšinou na Karlovom moste v Prahe, ale aj na rôznych festivaloch a v kluboch. Ľuboš hrá na rezofonickú gitaru a Matej na fúkaciu harmoniku a spieva do mosadznej rúry starého gramofónu. Ich hudba pochádza z oblasti rieky Mississippi. „Čerpáme zo starých amerických, černošských tradícií. Sú to piesne amerických väzňov, ľudí, ktorí pracovali na plantážach a poliach,“ informoval nás Ľuboš Beňo, ktorý strávil nejaký čas v Južnej Amerike pozorujúc bluesových umelcov v akcii. Jaslovské Bohunice budú v organizovaní podujatí pokračovať. Najväčšími akciami budú 29. 6. – 1. 7. 2007 festival slova, hudby a tanca „V Bohunicách pri kaštieli 2007“ a festival FestDobré Bohunice, ktorý sa uskutoční 27. – 29. júla nielen v amfiteátri v Jaslovských Bohuniciach, ale v celom jeho areáli.

Na Hornopotočnej ulici v Trnave sa našla drevená studňa

Na mieste výstavby druhého štvorhviezdičkového hotela Holiday Inn v Trnave prebiehal archeologický výskum. Na stavenisku sa v trojmetrovej hĺbke našla dlážka drevozemného domu obydla, ktorého dĺžka bola 5,5 metra a pochádza z druhej polovice 13. storočia a zotrval až do 14., možno až do jeho druhej polovice. Na mieste stavby sa našla vrstva s keramikou z 12. storočia, do ktorej bol vložený tento drevozemný dom postavený z nabitých hlinených stien. „Takéto isté obydlie sme zachytili na Hviezdoslavovej ulici v roku 2003 a ide o tzv. provizória, teda domy, ktoré si stavali kolonisti v čase, keď prišli do Trnavy, po založení mesta. Skôr ako postavili niečo z trvalejších materiálov, napr. murivá z tehly a kamenia, vybudovali takéto provizória. A to im mohlo slúžiť aj niekoľko rokov, kým postavili normálny dom,“ informoval nás Mgr. Jozef Urminský, riaditeľ Vlastivedného múzea v Hlohovci a vedúci výskumu. Drevozemný dom je unikátny tým, že sa nachádza tesne na brehu potoka Trnávka, ktorý tiekol cez Hornopotočnú ulicu. „Predpokladali sme, že osídlenie sa tu vyvíjalo tak, že sa tu nachádzali len záhrady domov, a ďalej bol len potok. Ale je to naopak. Tu sa ukazuje, že aj tomuto drevozemnému domu predchádzalo osídlenie, pretože sa tu nachádza staršia keramika, z 12. storočia – pred udelením mestských privilégií. To znamená, že aj tu pri potoku bolo trvalé osídlenie a dokonca aj obytné priestory,“ prezradil nám Urminský. Na mieste archeologického výskumu sa nachádzajú aj drevené studne a skladovacie jamy – prototypy chladničiek. V týchto jamách sa našlo najväčšie množstvo keramického materiálu. Zvyšok taviaceho keramického teglika s bronzovou a železná trojnožka sú dôkazom, že tu stála metalurgická dielňa. V rámci výskumu sa nenašli žiadne cennosti, ako šperky alebo mince. Stavba hotela začala 27. marca 2007. Prvotný zámer bol vybudovať vedľa Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity trojhviezdičkový hotel. Jednou z podmienok mesta Trnava bolo, aby storočný dub zostal zachovaný, i keď hotel príde o niekoľko parkovacích miest. Holiday Inn bude zabezpečovať parkovanie v podzemných garážach, kde bude osem státi a na nádvori bude ďalších 37. Práce na výstavbe hotela potrvajú do novembra 2008.

REGIÓN

Samsung vo Voderadoch buduje Crystal Valley

Juhokórejský Samsung Electronics má na Slovensku výrobné centrum v Galante a samostatné obchodné zastúpenie spoločnosti Samsung v Bratislave. V prvom štvrtroku 2006 bol Samsung 4. exportérom na Slovensku. Nielen Galanta a Bratislava je sídlom Samsungu. Onedlho budú aj Voderady, obec

pri Trnave. Pozemok, na ktorom vyrastie fabrika výrobcu LCD obrazoviek, je bez sietí a približne 1,5 kilometra vzdialený od cesty. Všetko sa začalo v roku 2006, kedy Samsung hľadal lokalitu na výstavbu fabriky. Začiatkom roka 2007 sa rozhodol pre Slovensko. V marci 2007 bola podpísaná investičná zmluva medzi Samsungom a vládou SR. Podľa nej by mal byť priemerný plat vo fabrike 25 500 Sk. Na ploche 63 ha bude stáť Crystal Valley, Kryštálové údolie na výrobu LCD modulov. Jeho ambíciou je stať sa lídrom na regionálnom trhu, čo mu pomôže získať maximálne možnú konkurencieschopnosť. V pondelok 30. apríla sa v budúcom Crystal Valley konalo začatie výstavby

slávnostným výkopom a odpálením nálož. Medzi hosťami boli predstavitelia Samsungu: prezident spoločnosti Sang-Wan Lee, prezident divízie Samsung Electronics LCD Slovakia Ho-Young Lee, podpredseda vlády a minister vnútra SR Robert Kaliňák, minister hospodárstva SR Ľubomír Jahnátek, veľvyslanec Kórejskej republiky na Slovensku, predseda Trnavského samosprávneho kraja Tibor Mikuš a mnoho ďalších. Sang-Wan Lee prezradil prítomným, že do roku 2012 sa chce Samsung stať jednotkou na trhu LCD, vyrábať 1 milión LCD obrazoviek mesačne a zásobovať väčšinu Európy. V Crystal Valley sa nadviaže spolupráca aj s inými spoločnosťami a vytvoria sa najdokonalejšie LCD produkty na svete. „Spoločnými silami vybudujeme v Crystal Valley jedno z najmodernejších centier na svete. Otvorme nové dejiny LCD televízorov na Slovensku,“ vyzval prezident prítomných. Celkové investičné náklady by mali dosiahnuť 16 mld. korún. Pri Voderadoch vytvorí Samsung 1 200 pracovných miest, ale po príchode ďalších subdodávateľov ich bude až 4 500. Predpokladaný ročný obrat sa odhaduje na 100 mld. dolárov ročne. Štát podporí túto investíciu sumou približne 2,2 mld. Sk. V novembri 2007 by mala byť dokončená infraštruktúra, na ktorú prispel aj štát. Predpokladaný termín ukončenia je december 2007. V marci 2008 sa začne s výrobou.

republiky na Slovensku, predseda Trnavského samosprávneho kraja Tibor Mikuš a mnoho ďalších. Sang-Wan Lee prezradil prítomným, že do roku 2012 sa chce Samsung stať jednotkou na trhu LCD, vyrábať 1 milión LCD obrazoviek mesačne a zásobovať väčšinu Európy. V Crystal Valley sa nadviaže spolupráca aj s inými spoločnosťami a vytvoria sa najdokonalejšie LCD produkty na svete. „Spoločnými silami vybudujeme v Crystal Valley jedno z najmodernejších centier na svete. Otvorme nové dejiny LCD televízorov na Slovensku,“ vyzval prezident prítomných. Celkové investičné náklady by mali dosiahnuť 16 mld. korún. Pri Voderadoch vytvorí Samsung 1 200 pracovných miest, ale po príchode ďalších subdodávateľov ich bude až 4 500. Predpokladaný ročný obrat sa odhaduje na 100 mld. dolárov ročne. Štát podporí túto investíciu sumou približne 2,2 mld. Sk. V novembri 2007 by mala byť dokončená infraštruktúra, na ktorú prispel aj štát. Predpokladaný termín ukončenia je december 2007. V marci 2008 sa začne s výrobou.

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave oslavovala 10. výročie

Pri tejto príležitosti sa vo štvrtok 10. mája v Divadle Jána Palárika v Trnave konalo slávnostné zasadnutie Vedeckej rady UCM, ktorá má tri fakulty – filozofickú, masmediálnej komunikácie, prírodných vied, ku ktorým pribudol v roku 2005 Inštitút fyzioterapie, balneológie a liečebnej rehabilitácie so sídlom v Piešťanoch. Z úcty k osobnosti a práci PhDr. Mariána Matyáša, ktorý zomrel tento rok, udelil rektor „Zlatú medailu Univerzity sv. Cyrila a Metoda in memoriam PhDr. Mariánovi Matyášovi.“ Ocenenie v mene svojho syna prevzali rodičia. Na koniec slávnosti vystúpil spevácky zbor Cantica Nova a samotný záver patril hymne GAUDEAMUS Igitur.

Centrum psychosociálnej rehabilitácie v Trnave je určené pre celý trnavský región

Na Ružindolskej 11 v Trnave bolo v utorok 15. mája v priestoroch neziskovej organizácie KRUH slávnostne otvorené Centrum psychosociálnej rehabilitácie, ktoré bude slúžiť ľuďom s duševným ochorením, ktorí majú z dôvodu svojich zdravotných ťažkostí takmer nulové šance uspieť na trhu práce. Otvorenia sa zúčastnili primátor mesta Trnava Ing. Štefan Bošňák, zástupcovia mesta Trnava, TTSK a Ligy za duševné zdravie. Zástupcovia KRUH-u podali projekt na mesto Trnava, TTSK a viaceré nadácie a sponzorov. V súčasnosti čakajú na povolenie z ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny a následne sa budú môcť zaregistrovať na VÚC v Trnave ako poskytovateľ sociálnej služby.

Diplomati pôsobiaci na Slovensku navštívili kláštor v Hronskom Beňadiku

Druhý najstarší kláštor na Slovensku, národnú kultúrnu pamiatku benediktínsky kláštor v Hronskom Beňadiku, navštívili 11. mája splnomocnení diplomati pôsobiaci na Slovensku. Návšteva sa uskutočnila v rámci tradičného jarného stretnutia ministra zahraničných vecí s diplomatickým zborom. Delegáciu sprevádzala štátna tajomníčka MZV SR Olga Algayerová. „Na dvojdnové podujatie, ktorého cieľom bola prezentácia Slovenska, pozval minister zahraničných vecí Ján Kubiš 56 splnomocnených veľvyslancov pôsobiacich na Slovensku spolu s partnermi. Vlni sa toto podujatie uskutočnilo v Kežmarku, tento rok sme sa zamerali na Stredoslovenský kraj a jeho krásy. Dvojdnový program

začal v Hronskom Beňadiku prehliadkou kláštora, následne sa presunieme do Kremnice a na Donovaly. Keďže minister sa v tento deň kvôli pracovným povinnostiam ospravedlnil, pridá sa k nám až zajtra, kedy navštívime Čierne Balog, Hronsek a prezrieme si historické centrum Banskej Bystrice,“ uviedla O. Algayerová. Vzácnych hostí na pôde obce privítala zástupkyňa starostky Valéria Kabinová. Slávnostný ráz podujatiu dali ľudové piesne v podaní speváckeho súboru Delinka. Prehliadke objektu kostola za bohatého slovného výkladu sprievodkyne Terézie Rybárovej predchádzalo netradičné uvítanie predstaveným kláštora pátrom Adamom Walczukom, ktorý symbolicky, podľa dávneho zvyku, poklopal na privítanie štátnu tajomníčku O. Algayerovú.

Dni vína v Nemčiňanoch

Skôr ako sa mohli dvere na tohtoročných Dňoch vína v Nemčiňanoch otvoriť širokej verejnosti dokorán, museli organizátori tohto populárneho podujatia odvieť poriadny kus práce. Do súťaže sa zapojili vinári s rekordným počtom 707 vzoriek vín, ktoré odborne prehodnotilo dvanásť degustačných komisií. Medzi degustátormi už tradične nechýbajú ani ženy a kvalitu ich hodnotenia si degustátori vysoko cenia. Najmladšou degustátorkou v Nemčiňanoch bola tentoraz mladá 21-ročná študentka Helena Beňová. Priznala síce, že je čerstvá absolventka degustačného kurzu a na degustácii je len tretí raz, ale prácu okolo vinohradu a spracovania hrozna pozná dôverne už od detstva.

Ako povedal vedúci degustácie Ing. Štefan Ailer, vinohradnícky rok 2006 prial trochu žilivejšie červenému vínu. Prial aj bielemu vínu, ale preň bol technologicky neľahký. Vína ťažko dokvášali a svoju negatívnu úlohu zohral aj vysoký zvyškový cukor. Po sčítaní pridelených bodov jednotlivými komisiami bolo spomedzi 707 hodnotených vín zlatou medailou ocenených 33 vzoriek a striebornou medailou 145 vzoriek.

Šampiónom výstavy za biele víno komisie vybrali hroziakový výber 2006 Pálava od Mgr. Józsefa Drozdíka zo Štúrova, rovnaké ocenenie spomedzi červených vín získal Cabernet Moravia – kabinetné 2004 od Jozefa Bičana z Traplíc (ČR), ktorý súčasne získal za toto víno aj titul – víťazné víno zo zahraničia. Ako víťazné víno so zvyškovým cukrom skončil Rizling vlašský, bobulový výber 2006 od spoločnosti H2G z Čiernych Kľačian. Ocenenie – víťazná kolekcia vín si odniesol Ivan Čapičík zo Zelenča. V kategórii bielych suchých vín za Rizling vlašský, kabinetné 2006 prvenstvo získal Ladislav Lieskovský z Rybníka. Spomedzi vín domácich vinárov bol ocenený Albín Páleník za Rizling vlašský, neskoro zber 2006.

K úspešným oceneným vinárom spomínaného podujatia patrila Mgr. József Drozdík zo Štúrova, ktorý sa vinohradníctvu a vinárstvu venuje od detských rokov. A tak ako on prevzal túto lásku od svojich rodičov, aj on ju odovzdal svojmu synovi. Za veľmi vďačnú sortu vína považuje práve Pálavu, s ktorou v Nemčiňanoch bodoval, ale rád sa venuje i novým odrodám ako sú Devín, Aurélius či Dunaj. Práve do Dunaja vkladá určité očakávania, ale z novovysadenej vinice bude ochutnávať túto sortu až v roku 2008. V Nemčiňanoch bol po prvýkrát, aby oplatil nedávnu návštevu miestnych vinárov v Ostrihome, kde sa spoznali. Tam na súťaži vín bodovali vinári z Nemčian a odniesli si sedem zlatých medailí i titul šampión výstavy. Teraz sa karta obrátila a toto vysoké ocenenie si z Nemčian odniesol práve on.

Organizátorom sa podarilo vytvoriť priestor na kvalitnú ukážku vinárskeho umenia. Súťaž vín v Nemčiňanoch bola zaradená do súťaže Národného salónu vín SR 2007 a uznaná Ministerstvom pôdohospodárstva SR.

Monika Nemčeková

REGIÓN

ČRIEPKY 2007 v Starom Tekove

Premiéru mala Prandofienka z Devičian

Prehliadka detských folklórnych súborov z okresu Levice ČRIEPKY 2007 sa tento rok konala v obci Starý Tekov. Jubilejného, 10. ročníka podujatia, organizovaného pod hlavičkou KOS Nitra, sa zúčastnilo desať súborov z okolitých obcí, ktorí v sále DK oživili starodávnu ligotavú krojovanú krásu a svojím spevom a tancom rozohrali srdcia návštevníkov. Účinkujúce súbory, ako aj zahraničných hostí, zástupcov škôl šiestich európskych partnerských miest v rámci projektu Socrates, na pôde obce privítala starostka JUDr. Zdenka Bednáriková a riaditeľka školy Mgr. Mária Bátovská. V programe sa na úvod predstavili deti miestnej materskej školy s pásmom „Paste sa, papačky“. Po nich už pódium patrilo súťažiacim. S „Hrami na dvore“ sa predstavil domáci súbor TEKOVANČEK, ktorý pracuje pri OcÚ Starý Tekov. Vedúcim súboru je Juraj Káčer, choreografka Milada Spasičová. Pásmo „V čertovom kúte“ si pripravil súbor KĽAČANČEK, ktorý pracuje pri ZŠ Hronské Kľačany. Dej scény sa odohrával neďaleko Hro-

Členovia súboru Klások z Čajkova

na. Program s deťmi nacvičili Mgr. Lucia Kósová a Mgr. Katarína Dudeková. S pásmom „Pri Hrone“ sa predstavil súbor HRONČEK z Veľkých Kozmáloviec s pásmom „Pri Hrone“. Súbor pracuje pri ZŠ v obci, jeho vedúcou je Mgr. Miroslava

Grausová a tentokrát sa ČRIEPKY zúčastnil jubilejný, desiatykrát. „Z obaračok do ihračok“ malo názov pásmo, ktoré si pripravil folklórny súbor KOLOVRÁ-TOK, ktorý od roku 2000 pracuje pri OcÚ Rybník. Na akordeóne účinkujúcich sprevádzal Martin Gelen. Súbor PRAMIENOK, ktorý má vyše 10-ročnú históriu a pôsobí pri CZŠ sv. Pavla v Novej Dedine, sa predstavil pásmom spevov a tancov nazvaným „Veselo na dedine“. „Keď vyrastiem, budem mládencom richtárom“, tvrdili svojím vystúpením členovia súboru KLÁSOK zo ZŠ Čajkov, ktorý vznikol v roku 2004. Pri ZŠ a MO MS v Kozárovciach pracuje súbor VRETIENKO, ktorý sa predstavil pásmom „S husmi“. ŠKOLSKÁ DRUŽINA pri Školskom klube detí a mládeže v Bátovciach stvárnila „Jarné hry a tance“. Premiéru na Čriepkach mal súbor PRANDOFIENKA pri Evanjelickom zbore Devičany, ktorý sa predstavil pásmom „V prandofskej hostine“. Súbor nemá dlhú históriu, nachádza sa iba v zárodku svojej práce. Do posledného miesta zaplnenú sálu DK v Starom Tekove na záver roztlieskal súbor RADOSTNÍK pri ZŠ sv. Vincenta v Leviciach s programom „Od Dúbravy vlak ide...“ Súbor pracuje tretí rok pod vedením Pavla Číkoša a úspešne už reprezentoval svoju školu a mesto aj za hranicami Slovenska. Všetkých účinkujúcich hodnotila odborná porota v zložení RNDr. Anna Urbanová a Ing. Ján Urban, vedúci FS Vatra a Mgr. Mária Kamenská z KOS Nitra. Tri najlepšie súbory postupujú na krajskú súťažnú prehliadku, ktorá sa uskutoční 15. mája v Kozárovciach.

M. Sakošová

vú drevenou hostovskou lopatkou. „Keďže dnešný deň sa významne zapíše do kroniky našej obce, nemohli sme vynechať toto symbolické privítanie. Je to starý zvyk, ktorým v benediktínskom kláštore v minulosti vítali významných hostí. Každá návšteva bola privítaná poklepaním trikrát po chrbte.

Perlová parta 2007

Priatelia folklóru a ľudovej piesne sa stretli 7. mája v DK Družba v Leviciach na súťaži spevákov amatérskej piesne Perlová parta. Vystúpenie tanečníkov FS Vatra a spev v podaní prvej víťazky súťaže Márie Páleníkovej z Tlmáč otvorili VII. ročník súťaže. Do bohatej truhlice ľudových tradícií načrelo trinásť finalistov rôzneho veku. Odetí v ľudovom kroji odspievali v silnej konkurencii po dve piesne podľa vlastného výberu. Odbornú porotu, ktorej predsedal Ing. Ján Urban, vedúci FS Vatra, najviac zaujala 19-ročná študentka Obchodnej akadémie Levice Marianna Bátovská zo Starého Tekova, ktorá si vlni vyspievala druhé miesto. Striebornú priečku získala Michaela Klinčoková z Rybníka, členka FS Vatra a FS Limbačka. Tretia skončila 67-ročná Irena Coková z Levíc. Cenu divákov získala 56-ročná Mária Hudíková z Pečeníc a mimoriadnu cenu poroty 20-ročný Matúš Račko z Levíc, študent SPOŠ Levice.

Po súťažnom zápelení zaplnil estrádnú sálu DK Družba štyridsaťčlenný folklórny súbor Hanačka z moravského mesta Litovel s programom „Na hanácké svatbe“, ktorý prihládajúcich sa divákov ponúkol aj pravými hanáckymi koláčmi a slanými špecialitami.

Naša záhrada

Podľa záhradkárskych „hodín“ trvá vrcholné leto od plného kvitnutia lipy malolistej až do začiatku zberu ovsu. Neklamným znamením nástupu vrcholného leta sú aj kvety čakanky. Správne leto charakterizujú úmorné horúčavy, prudké búrky a vlažné noci. Záhrada sa predváža v skvelom rúchu.

- horúce leto vyžaduje najmä časté zalievanie
- vysádzame dreviny, ruže a trvalky
- môžeme založiť nový trávnik, treba ho však stále dôkladne zavlažovať
- vysádzame jahody a oddeľujeme odnože jahôd od materských rastlín
- rozdeľujeme a presádzame kosatce
- pri ružiach bojujeme proti čiernej škvrnitosti listov, múčnatke a hrdzi
- vysievame do voľnej pôdy šalát, red'kovku, špenát, mangold, repu, vysádzame karfiol a kaleráb
- výhonky z malín, z ktorých sme zozbierali úrodu, orežeme tesne nad zemou a vyviažeme mladé výhonky
- z trvaliek aj letničiek pravidelne odstraňujeme odkvitnuté časti
- striháme živé ploty
- v auguste vysadíme cibule narcisov, bledúľ a snežienok, takisto ako cibule rastlín kvitnúcich na jeseň – šafrány a jesienky
- hneď po zbere vykonáme presvetľovací rez na broskyniach, marhuliach a na kroch drobných bobuľovín

Rady babky korenárky

Uštipnutie hmyzom

Uštipnutie hmyzom a následné vyrážky vyvolávajú bolestivú reakciu a nepríjemný pocit. Niekedy môže uštipnutie dokonca spôsobiť ťažkú alergickú reakciu. Naše babičky však poznali mnoho prírodných prostriedkov, ktorými zmiernovali následky bolestivého bodnutia žihadla.

Ak vás uštipol hmyz, napr. včela, vytiahnite žihadlo dôkladným zoškrabnutím z kože neagresívnym tvrdým predmetom (nechtom alebo napr. aj kreditnou kartou). Na uštipnuté miesto okamžite priložte ľad, alebo čokoľvek studené, na zmiernenie bolesti a zabránenie šírenia jedu do tela. Naneste pastu z aktívneho živočíšneho uhlia, ktorá sa viaže s jedom spôsobujúcim zápal, opuch a svrbenie. Aktívne živočíšne uhlie, ktoré dostanete aj v tobolkách v lekárni, zmiešajte s niekoľkými kvapkami vody a naneste na boľavé miesto. Po pol hodine zmyte pastu z pokožky. Zmiernenie nepríjemného svrbenia dosiahnete aj aplikáciou upokojujúcej zmesi ovsených vločiek a levandule. V mixéri rozsekajte 200 g ovsu na jemný prášok, pridajte 10 kvapiek levanduľového oleja a nechajte máčať minimálne 20 minút. Nanášajte na suchú pokožku – blahodarný účinok sa dostaví takmer okamžite.

Drobné popáleniny

Leto sa nesie aj v znamení príjemných večerných grilovačiek či opekačiek najrôznejších dobrôt. Práve takéto akcie však prinášajú riziko menších popálenín, ktoré inak vcelku príjemný večer premenia na bolestivý zážitok. Keď sa koža poškodí, či už pri porezaní, popálení alebo pluzgierikoch, hlavne ju udržujte čistú. Pri popáleninách okamžite ponorte postihnutú oblasť do ľadovej vody a nevyťahujte ju dovedy, kým neustúpi páľivý pocit – minimálne 5 minút. Potlačíte tak zápal, bolesť a často aj vznik pluzgierov. Ak však pluzgier vznikne, neprepichujte ho. Vyčkejte, kým samovoľne praskne, nechajte ochrannú vrstvu kože nedotknutú a dôkladne ju umývajte prostriedkom, ktorý si pripravíte zmiešaním rovnakého množstva echinaceového výťažku a vody.

Aloa pravá je na popáleniny naozaj to pravé. Má sťahujúce účinky, hojí tkanivo a používa sa ako jednoduchý bylinkový obväz na pluzgiere. Malej rastlinke sa darí aj v kvetináči za kuchynským oknom, navyše sa stane dôležitou súčasťou vašej prírodnej lekárničky. Na rýchlu úľavu pri popáleninách odrežte kúsok listu, pozdĺžne ho rozdeľte a podľa potreby naneste vnútorný gél na popáleninu. Budete prekvapení rýchlym účinkom. Na drobné popáleniny podobne blahodarne účinkuje aj nechtík lekársky.

Nepríjemné muchy

Nezvaní hostia dokážu pekne znepríjemniť pohodové popoludnie či podvečer v záhrade. Rozložte v okolí domu misky s pomarančovou a citrónovou kôrou zmiešanou so sušenými klinčekmi. Tomu, aby vás tento hmyz otravoval, môžete zabrániť aj vysadením ruty voňavej alebo vratiča obyčajného v blízkosti dverí. Muchy takisto neznášajú vôňu levandule, eukalyptu a cédra. Použite jeden alebo viacero z týchto éterických olejov nakvapkaný na vatové tampóny a rozložte po izbe. Pridajte niekoľko kvapiek oleja do misiek s horúcou vodou, aby sa vôňa rozšírila po miestnosti.

Slnko je náš priateľ

... ale ani s týmto priateľstvom to netreba preháňať...

Po zime je naše telo vyčerpané a okrem prísunu vitamínov vo forme ovocia a zeleniny potrebuje aj slnečné lúče. Tie prispievajú najmä k tvorbe vitamínu D, zvyšovaniu imunity či dokonca k zlepšeniu našej nálady. Takže nedávajte slnku košom, ale rozumne využite jeho dary.

V prvom rade treba byť opatrný – opaľujte sa len dopoludnia do 11. a popoludní po 15. hodine. Používajte opaľovacie prípravky s vysokým ochranným faktorom (SPF). Nezabúdajte na ne, ani keď idete „len“ na prechádzku či do záhrady.

Výber opaľovacieho krému závisí od fototypu pokožky. Najlepšie vám poradia v dermatologických ambulanciách a v lekárňach, kde dostanete kúpiť najkvalitnejšie ochranné krémy. Šetriť sa v tomto prípade nevyplatí – ani na cene, ani na množstve nanášaného prípravku. Natrite sa približne 20 minút pred vystavením kože UV lúčom.

Na dovolenke pri mori či v horách by sa mal SPF zvyšovať. Voda odráža 50 %, piesok 25 % a sneh dokonca až 90 % slnečného žiarenia, dokonca aj v tieni sme vystavení jeho polovičnej intenzite.

Počas slnenia nepoužívajte parfumy, dezodoranty, antibiotiká či lieky, ktoré zvyšujú citlivosť kože na slnko. (POZOR, takto môžu pôsobiť aj niektoré emulzie na opuchy, preto čítajte príbalové letáky!) Doprajte si dostatok tekutín a nezabúdajte na klobúk a slnečné okuliare.

No a napokon to najdôležitejšie. Deti do troch rokov by vôbec nemali byť vystavené priamemu slnečnému žiareniu. Staršie ratolesti natrite krémom s vysokým ochranným faktorom a aj vo vode ich chráňte tenkým tričkom a plátennou čiapkou. V čase obeda ich nekompromisne vyžehnite na breh a doprajte si spoločný oddych v tieni.

Tipy a rady

Prisilné opálenie

Medzi desiatou a šestnástou hodinou sú slnečné lúče v letných mesiacoch najintenzívnejšie. Ak včas nepoužijete správny opaľovací krém alebo oblečenie, následky sú bolestivé. Klasickým prostriedkom je 1 PL plnotučného bieleho jogurtu s kvapkou levanduľového oleja. Zmiešajte a natrite na popálené miesta a po 15 minútach zmyte vlažnou vodou. Ak namiesto jogurtu použijete 180 ml šťavy z aloy pravej, ktorá sa dnes už bežne pestuje v našich záhradkách, získate chladivý prírodný gél. Na spálenú tvár naše babičky používali zmes 2 ČL medu s 2 ČL šťavy z aloy pravej a 2 kvapky levanduľového oleja, ktorú po 20 minútach zmyli teplou vodou.

Boj proti mravcom a moliam

Na tento odveký boj človeka s malými nepríjemnými votrelcami sa už použilo mnoho toxických chemikálií. Pritom stačí celkom málo a svoju cestu si títo nevítaní spoločníci určite nájdu niekde inde. Zasadte napr. okolo domu alebo do kvetínáčov v okolí dverí a okien odpudivé bylinky ako mäta, levanduľu alebo vrtič. Posypte cestičky mravcov zmesou 7,5 g sušených mäťových listov, 35 g práškovej kajenskej papriky a 30 g bórxu. Ochranu proti moliam pri praní odevov zabezpečíte pridaním niekoľkých kvapiek cédrového alebo eukalyptového oleja k vode na posledné plákanie. Mole takisto neznášajú vôňu levandule a cédra – cédrové hobliny dostať v parfumovaných vreckách v špecializovaných obchodoch.

Zavárame – tipy a rady

Blíži sa leto a s ním aj sezóna zavárania. Každá gazdinka má svoj osvedčený recept, zdedený po mamách a babičkách. Zaváranie je tak trochu aj naša národná hrdosť – neúnavne si vymieňame zaručené recepty na rôzne dobroty, aby naša úroda nevyšla navnívoč. Prinášame niektoré z tých najobľúbenejších:

Nátierka na hrianky

1 kg papriky, 1 kg paradajok, 2 veľké cibule, 3 feferónky – tieto suroviny pomelieme, pridáme 1/3 vrecúška preosiateho Deku a spolu varíme 1/2 hodinu. 2 kilá upečeného bôčka (bez soli, môžeme pridať iba Podravku) pomelieme najemno spolu s 200 g údeného syra a 5 strúčikmi cesnaku. Všetky suroviny zmiešame, podľa chuti pridáme korenie, vegetu, soľ a červenú papriku a dáme variť na 1/2 hodiny. Uvarenú masu rozdelíme do pohárikov a 15 minút sterilizujeme pri 100 °C.

Cukinová horčica

1 hlávku cesnaku, 2 kg očistenej a nakrájanej cukiny, 2 feferónky, 1 dl octu, 60 až 80 g soli, 160 g cukru, 2,5 dl oleja, 1 ČL mletého korenia, 2 dl plnotučnej horčice – všetko spolu hodinu varíme. Horúcu zmes nalejeme do malých pohárov a 15 minút sterilizujeme. Môžeme predtým aj rozmixovať.

Lečo za surova

Pripravujeme ho vždy v pomere 2:1, to znamená 2 kg rajčiakov, 1 kg papriky, 1 veľká cibuľa a soľ. V menšom množstve sú to 2 ks rajčiakov, 1 paprika, 1 malá cibuľa. Suroviny nakrájame na primerané kúsky, podľa chuti osolíme, premiešame a takéto surové naložíme do pohárov. Menšie množstvo sterilizujeme 15, väčšie 30 minút. Lečo si uchová svoju krásnu farbu.

Naša krížovka – slovenské príslovie

slovenské príslovie	kód slovenskej koruny	čistiaci prášok	značka sporákov	potri masťou	tamtá	Chaplinov film	ale, po nemecky	pomôcky: ŠOR, ARAN, ORTA	dezinfekčná tinktúra	kartársky výraz	kráča	pohonná zmes pre motory	light year (skr.)		2. časť tajničky	bol na stanovačke
samostatná cela (hovor.)								prášok na pranie							Nová scéna (skr.)	
1. časť tajničky								ručička na zmenke							obrný transportér	
výrobca kožušín					dievčina (nár.)					kód esperanta			citoslovce upozornenia		priateľ Amisa	
Autor: Fujala Oto	solmizačná slabika	judejský kráľ			kocka, po latinsky	volanie o pomoc				rieka vo Francúzsku	plytký morský záliv		Institut Pasteur			
spolu			pahreba			otec (dets.)	býv. talianska mena				sídlo v Maďarsku	nápoj z chmeľu				
4. časť tajničky			poľná rastlina				dolujeme zo zeme					diplomat, úradník				
Leopold (dom.)					sídlo v Argentíne			kobra indická					římskych 54			
					český pesničár			výkony skokanov					švajčiarske kúpele			
								rieka v Zambii						chem. zn. vápnika		
								sídlo v Taliansku						úskok, lesť		
	platidlo v Macau	chem. zn. berkélia			Jozef (dom.)					zdrúženie monopolov						
		ministerstvo živ. prostr.			Elektrárne Vojany					španielska rieka						
láska, po taliansky						smrť (lek.)					sídlo v Afganistane				skr. štátu Maine	st. plošná miera
						koncovka zdrobnelín					riadna dovolenka					
3. časť tajničky																
ohorok							anglická džuková miera					st. plošná miera				

Riešenie z predchádzajúceho čísla: KTO BY RÁD, TOMU NEDÁVAJÚ, A KTO NECHCE, TOHO PONÚKAJÚ.